

HRVATSKA RIEČ

Predpala cina: na godinu K 12. — Za pô godine K 6. — Za Sibenik na godinu donasjanjem u kucu K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i stjuživo. — Sibeautu.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lata se u ulici Bazilike gr. Jakova. — Oglas tiskaju se po 6 para peti redak ili po pogodbi. — Priobetna pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po petit redku. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Dr. Karl Lueger.

Nakon šestnajest dana borbe sa smrću načelnika Beča je preminuo u četvrtak 8:5 iz jutra.

Taj svjetsk se očekivao, jer je neizbjegljiva posljedica duge njegove bolesti, a ipak pred kućom u kojoj je na smrtnoj postelji ležao, svih ovih dana je bilo množivo, koje je za njegov život čeznalo.

Sve što je u Beču, u Anziriji, bavilo se javnim poslovima, zanimalo se je za njegov stanje. Car, prijestoljonašnjednik, nadvojvode, ministri, crkveni, vojnički dostojanstvenici, plemstvo, gradjanstvo, sve je to osobno htjelo biti obavijesteno svakim danom o stanju visokog bolestnika. U dvorskoj kuhinji car mu je naredio pripravljati posebne okrepljujuće napitke, a vrhovni glavar crke mi je poslao svoj apostolski bisagroš.

Pri sprovođenju biti će izkazane Luegeru počasti kao najmožnijem vladaru, i Beč takova sprovođa nije za stalno još vidio, budući da je Beč, sva Austrija sprovođu sudjelovali. Jer Lueger nije bio samo načelnik, nego je bio vladar, gospodar Beča i najupravniji političar u Austriji. Bio je stvoritelj i glava najmožnije stranke.

Njegov sprovod biti će dokaz koliko čovjek može kad ga vidi viša jedna misao kroz cieli život. Bit će to sprovod triumfatora, koji sve što je postigao ima najviše da zahvali sebi, svom nastajanju od pomognu ukupnosti onog naroda, u kojem žive.

Lueger je čovjek koji je sam po sebi postao što je bio. Čovjek koji se uzdiže i koji se sobom uzdiže sve one koji su s njim.

Mal advokat predgradja bečkoga, Lueger je imao od mladosti isku rada i ljubavi. Nepožaren, mlađ, priranođenje tobož slobodoumnujim strankama. Nu kako je u vladala moć novca i položaja, tako se odvratio od tih ideja i propagođao se kao utrajan, neumoran propaganda antisemitizma.

Njegov agitacija u bečkom gradjanstvu proti židovskoj moći i kapitalu niješto je izvanredna. Njegov organizatori duh uspio je, da okupi Beč nižih slojeva proti svemoćnoj liberalnoj stranci, koja je vladala u cijeloj Austriji; u dvorskim krugovima, u parlamentu, u ministarstvu, u bečkom vječu, u austrijskom saboru.

Sve je to bilo u rukama liberalaca, na prednjaka židova i njihovih drugova, a Lueger bez moći, bez sredstava, osim svoje željezne volje i ljubavi za rad i puk, znao je okupiti vojsku kršćansku, koja je skršla najveću, najbogatu, najmožniju stranku u Austriji: Židovski novac, banke, vlade, umnici liberalne stranke nisu mogli ništa proti vojski, koju je Lueger znao okupiti, oduševiti i voditi u neprestane borbe do konačne pobjede.

I stranka Luegera, stranka antisemitska, stranka kršćanskih socijalista, danas je gospodarica u Beču i Austriji.

Toj stranci, u svojim izkazima ljubavi i ona uživa njihovo povjerenje.

Makarska i Primorje.

Napisao Nikola Alacević.

V. Obče zdravlje — Oblatost vode — Donja i Gornja luka — Kačićev trg — Spomenik Milovanu — Grbovi.

Naša Makarska, kao i cijelo primorje Bogu hvala jesu sasvim zdrava, a naš narod čil i krepak. Makarska, bez prejeranosti, može se reći, kao što neka bečka statistika, izdvana od nazad desetak godina tvrdi, da je poslije Merana, jedno od najzdravijih mjesta u Monarkiji. Da je Makarska zdravo mjesto, po obćem sudu, u prvom redu pripisati je zdravom zraku, obilnosti svježe i zdrave žive vode, a ponjeto i podbiokovskoj buri, koja, ako što nečisto nadje, brzo odstrani i osuši. Makarska, kako rekoh, obiluje živom vodom; u gradu imadeo je deset javnih česama i točaka vode, a kaču sa točkom imade preko pedeset, od kojih obćina preko godine ima priličan prihod, koji namjenjuje za popravak vodovoda i t. d. Nazad desetak godina, sagradjeno je i občinsko pralo posred grada u zaklonitoru od neputa mjestu, sa desetkom kamenica za pranje, što je

Nu nije to došlo tako brzo. Trebalo je za to težkog rada i naporu, trebalo je mnogo borbe. Godine i godine radio je on na svom djelu. A radio je neumorno i bezobzirno.

Cesto se borio i našao se lice a lice, prisao na jedan put i proti židovom i proti generalilitetu, i proti biskupstvu, i proti vlasti, i proti Madjariju. Nije on njima u borbi opratio, a nisu im ni njemu. Kardinal nadbiskup Schönborn bio je poslan jednom u Rim, da bi uplovio te se upokori Luegeru, koji je na javnom katoličkom sastanku ustao bio proti namećanju biskupstva svećenstvu u političkim postima.

I Lueger je napredovao preli svima, tako da su liberalci podlegli u izborima za občinu bečku.

Profil Luegerovoj kandidaturi na načelničku stolicu bečku bila je vlasta, bio je dvor.

Do tri puta je Lueger morao biti izabran za načelnika dok ga je napokon treći put i car sankcionirao. Tada su se čisti Luegerovi anti-semiti zdržali s starim klerikalcima u stranku kršćansko-socijalnu, kojoj je Lueger bio duša i glava.

Ion je kao vodja te svoje stranke bio dobitnik i načelnik austrijske državne stranku, ali i načelnika dok a je napokon treći put i car sankcionirao.

Lueger je namjeravao od svoje stranke stvoriti austrijsku državnu stranku, ali i da u tom uspije, jest barem da je njegova stranka stupila u parlament kao najbrojnija i glavna.

Nu on je ostao načelnikom, a svoje gojence učinio je ministrica.

Kao načelnik Lueger je učinio za Beč pre-mnogo. Velika poduzeća, kao električni tramvaj, vodu, razvjetu, gradsku željeznicu, gradsku plovbru, uređenje grada, sve je to municipalizirao. On je zadužio Beč za 750 milijuna kruna, ali kamalo od 30 milijuna godišnje plaćaju ta poduzeća, koja su većinom aktivna.

Pokazao se je i kao finansijer eto prvega reda, a predstavnik onog kapitala, na koji je on vodio žestoku navalu kroz cieli život, međuči su mu glavnice na razpoloženje.

Svoj Beč ljubio je on svom dušom, a i Bečani su mu bili odani kao pravom vladaru. Već od muževne dobe on je njihov idoli, njihov „liefi Kar.“

Nego Lueger je bio neda sve Niemac, nego je njemu netaknivi njemački grad, pa je zato uvek bio proti českim školam u Beču, a svim namještenicima, svim činovnicima bečke občine imali su prisegnuti, da će uvek čuvati njemački značaj Beča.

I na politici državnoj bio je Niemac neda sve. U borbi za jezik njemački nije popuštao, a nesmiljeni i nepotpustiv u navalom je bio i proti magjarskoj bahatosti. Za njega je Ugarska judeo-magjarska klika, koju treba iztrbiti, upokorila.

Radi toga razloga je bio prijatelj narodnosti u Ugarskoj.

zgodna i potrebna stvar za cijelo gradjanstvo, jer svaka pralja u svojoj osobitoj kamenici pere nečisto rublje, a to je igreničko gledišta kako dobro, dočim prije prahu u jednoj samoj kamenici.

Budući da je zdravstveno povjerenstvo takovo pranje zabranilo, te je dalo povoda, da je obćina napravila današnje uredno pralo.

U neposrednoj blizini grada ima druga prostrana prirodna luka, koja se zove „Donja luka“ i se tim razlikuje od Gornje, koja je gradска i naravna luka. Donja luka jest vrlo romantična i vrlo zgodna za morskua kupanja.

Nu je u velike pohvalo Nj. Visost nadvojvoda Franja Salvatora, i napisao je vrlo krasni i polohični članak lani u njemačkoj turističnoj smotri „Adrija“, koja je tada u Gracu izlazila. Rečao je da ista jest jedna od najlepših i najzgodnijih luka u Dalmaciji za morskua kupanja, te daje prednost istim toli i vani poznamu „Bačvicam“ kod Splita, jer naša Donja luka je prostrana i otvorena, a more ljeti usledi odrogodnog morskestrala, svedjer novih i ukušenih gradili, tako, da na obali, osim jednog komada zemljista, neima više prostora za gradnju novih kuća.

Izkazivao se prijateljem i Hrvatima, ali to prijateljstvo je bilo više političke naravi, u kojko se jačanjem Hrvata slabe Judeo Magari.

Nu što je baš značilo njegovo prijateljstvo prema drugim narodima, nije on mogao činom ni izkazati, jer zadnjih godina njegove moći, mučila ga bolest, usled koje je bio i oslijepio. Svakako on je bio dušom i svim srđem odan vladaličkom domu i Austriji ne samo pokrajini, nego Austriji, državi jednoj i jedinstvenoj i velikoj.

Lebdila mu je pred očima misao oslobođenog Beča od židovskog upliva i moći, i u tome je uspio; lebdila mu je misao jedinstvene Austrije sa zadovoljnim narodima, ali u tomu nije mogao uspijeti, kao što neće nitko se historičkim narodima ne povrate njihova historička prava.

Može bit da je Lueger bio zdrav i da je mogao raditi zadnjih godina kako, je to odgovaralo njegovoj energiji, da bi bio došao i do te misli i nastojao ju provesti u djelo, jer o njemu se može kazati, da je ljubio svu narod, svoju državu i njezinu moć, kao i slijedila vlasta, a da nije mirao nijedan drugi narod i da nije bio sebičan.

Nesrećnosti bila mu je kriepost, koju mu i najveći protivnici moraju priznati. A kako je uz to još ljubio moć i veličinu Austrije i slijedila prejasne kuće, bio je uza svog bistra um uvijet, da se sve to trajno ne može postignuti nego davaju svakom narodu ono na što ima pravo.

Tada bi narodi Austrije u njezinu moći i veličini uživali i branili svoju vlastitu moć i veličinu. Ovim praveem kao da se Lueger upućuju.

Lueger je preko izjave svoje stranke i svojih učili i naše prilike. U zadnje dobi njegovom pobudom bilo je u parlamentu potaknuto pitanje trializma. Znalo se iz njegovih redova davati našim njekim političarima garantiju i obećanja ali od svega toga nije bilo nista.

Dogadjaji kao da siluju na misao, da je on sve bilo obećanje ludom, a na uhar hege-monije Njemačke.

Posebno Lueghera ostaje njegova stranka bez najupljivije svoje sile, bez glave koja je stranku stvorila i držala na okupu. Težko da stranka nadaju njemu zamjenjika.

A da nadje takova nije ni moguće, jer drugi su čela, koja tko zna hoće li znati čuvati baštinu otčeve.

Vodjim stranke opredijeljen je dr. Gessmann. Na njega je sada da nosi teret, koji je Lueger tako slavno podnosi. Gessman je Luegerov gojenac, te i njega hvale kao unna i uplivna organizatora i političara, a bliža budućnost će dokazati, hoće li on znati nastaviti djelo svog učitelja.

O Lueghera možemo i mi Hrvati barem to naučiti, da u našoj kući gonimo sve što je tujinsko, sve što nam prieči hrvatski značaj naših gradova i domovine. Od njega možemo

kod nas više duha i poduzetnosti, da se Donja luka lijepo uredi te tu sagradi udobno kupalište i zgodni hotel, pa bi došla stranci, a osobito Hercegovci, brojni amfiteatr navrši. Sad je neki brodograditelj sagradio prilično udobno kupalište u cementu, te za sadnje vremena došta dovojno, a to u blizini krasne borovne šume.

U gradu imademo lijepu, dugu i prostranu morskua obalu nadajušu visokim i krošnjastim stablima, a osobito to na maloj obali. S toga je naša obala bez sumnje poslije Splitiske i Zadarške jedna od najljepših obala u Dalmaciji. Samo grehotna, da zadnja jaka garbinada, na 25. siječnja o. g., malu svu staru obalu, kako je bila jako razlikovana, u more strovala, a dobar dio obale pokvario, a sad dok se pomorska vlast temeljito odluči na popravak iste, bojati se da će dosta i dosta vremena proći. Dosta se je na njoj liepih i visokih kuća na 3 i 4 kata ovih zadnjih godina sagradilo, te se svake godine svedjer novih i ukušenih gradili, tako, da na obali, osim jednog komada zemljista, neima više prostora za gradnju novih kuća.

i to naučiti, da rad i požrtvovnost u službi uzvišene misli za dobro obće, mora pobediti su protivštine i silu mogućnosti čak i onda, kad je ista udružena sa unom i kapitalom. Možemo naučiti i da je jedino u organizaciji naroda za oslobođenje, ona sila, koja jedina ima pravu moći, pravi uspjeh, jer narod, kada uvidi put občeg dobra, postaje nepredobit, uzrajan, vjeran, zahvalan. A što je glavno možemo naučiti, da svak ima samo ono, što sam izvojšti.

Sibenik, 12. ožujka.

Glasilo za interese utvare donosi tobože izvadak onoga što mu piše gosp. zastupnik Vuković u postu Ribičićeva izbora.

Zar ne, da je čudno, kako zastupnik videt Vuković ne izlazi svojim podpisom, nego tuča po glasilo za interese utvare iznasa tobože njegovo pismo onako trećoj osobiji: „gorovi, „kaže, „sjeća se?“

Zašto to glasilo za interese čini? Zašto tako izlaze gosp. viteza Vuković?

Nego nami se čini, pače mi smo čuli, mi smo doživili da „Narodni List“ zna poslužiti se nečuvenom mistifikacijom. On zna izaći i u dva različita izlaska samo da zavaru javnost, a nekino li ne bi bilo znalo okljuštit jednu izjavu.

Dakle da čujemo gosp. viteza Vukovića govoriti in prima persona i da podpisom! A onda ćemo vidjeti što on, baš on kaže, Jer i po izvadku sudeć gosp. zastupnik Vuković priznaje što su naši zastupnici tvrdili.

Nego jednom da uviek da se razumijemo o kraljici „poštene rieči“, koju gospoda izbavljaju. Kažemo i opet, **Zadata rieč postaje poštenom kad se čovjek te rieč drži, a postaje nepoštenom i ta rieč i čovjek koji ju daje kad tu rieč pogazi.** Dakle govor se o **zadata rieči**, a kakva će ta rieč biti, dali poštenu ili nepoštenu, zavisi o čovjeku, pače u našem slučaju o gosp. Dr. V. Mihaljević i A. Vuković, dakle o dva čovjeka.

Tu nema izmotavanja, ni sofisterija, nego ili održati zadatu rieč ili ne.

Političke vesti.

Položaj u Austriji. Vlada je iznala novu zakonsku osnovu glede blagajničkoga zajma od 182 milijuna za pojačanje blagajničkih stavaka od tluču se vojnički izdakata prigodom aneksije. Ova osnova je ozovljena Poljaku. Čini se, da neće ova osnova nipošto slako proći u parlamentu. — U poljskom klubu su nacionalni demokrati vrlo ozlovljeni proti Glomibinskoj radi toga što je vlasti obećao, da će sudjelovati kod rekonstrukcije kabineta. Govori se već, da će Glomibinski uslijed toga odstupiti sa predsjedništva poljskoga kluba. — Predstavnici Slavenske unije vode pregovorove sa Biennethom. On će izjaviti, da nisu nipošto zadovoljni sa postepenim rekonstruiranjem kabineta, nego že, da vlasti održi u podpunom obsegu svoja obećanja i provede u jedan put temeljni rekonstrukcijski.

Brojne se stare i neudobne kuće popravile, ali i mnoge, pošto novih obitelji izvana ne dozvane, ostaju zatvorene, zbog čega su najnovi kući dosta nizki.

Na glavnom i prostranom trgu, izpod sultanske crkve sv. Marka, podignut je god. 1890. prvi spomenik u Dalmaciji, a to našem neumrlom narodnom pjesniku Milovanu, radnja našeg vrlog kipara Rendića, a priznajmo hrvatskoga naroda. Na 26. kolovoza u prisluhu tisuću i tisuću naroda, zastupstva cijelog hrvatskog naroda, slijedilo je svečano održanje istog, i naša je malena Makarska doživila takavu i riedko slavlje, kao nikak da onog znamenitog i radostnog dana.

Od postanka tog spomenika naš je glavni trg po zaključku občinskog vijeća prozvan Kačićev trg, a brigom naše občine u zadnje doba predrijen je oko spomenika liep perivoj, koji je većim dijelom godine vazda zelen, a sa tri strane obrubljen Šimširovom visokom ogradom.

Groheta da liepa mirarnoma, mozačna ploča, najlepši ures spomenika, izvrstna mletačka radnja, koja je zapala preko 2000 kruna, na kojoj

Mlađečki stranački zbor. Dne 2. i 3. travnja su se u Pragu redovna plemićka skupština mlađečke stranke. Stranački će zbor biti otvoren 2. travnja u 3. satu po podne sa skupštinom na kojoj će dnevnom redu naći razprave o organizaciji, stampi i stranačkim finansijama, o političkom, gospodarskom i kulturnom programu. Dalje će se provesti izbor izvršnog odbora. U nedjelju 3. travnja bit će glavna skupština zabora. U njoj će se referirati o odnosima Mlađečke prema ostalim strankama, o državnoj i zemaljskoj politici i tako slijediti isti godine.

Wekerle, predsjednik vrhovnog računarskog dvora. U dobro upućenim političkim krugovima razširila se velikom stalnošću slijedeća vest: Mjesto nedavno premituloga Stjepana Špiča Rakovska bili će imenovani predsjednik vrhovnog računarskog dvora Alekander Wekerle. Imenovanje će uzslediti uvedenju u novi ustroj.

Balkanska politika Austrije i Rusije. Prat jednim novinama izrazio se jedan član ruske vlade, kako slijedi, o politici Rusije na Balkanu: "Kod njihovoga boravka u Petrogradu, imali su bugarski ministri dostatne prilike, da se osvjeđoče o mirljubivoj politici Rusije. Bugarski nemanički pravci, da se misla u unitarnoj odnosnici turškoga carstva. To pravo imale bi jedino evropske vlasti, kao što je to kod otoka Krete. — Mnogo se govoru u ovdejšnjim političkim krugovima, o okolnosti, da su bugarski ministri Malinov i Paprikov — pri svom povratku iz Petrograda proputovali kroz Beč, ovde se zadržali i oputovali, da na nizu konferencija sa grofom Aehrenthalom. Ovo se prosudjuje kao značajan znak današnjih odnosa između Austrije i Rusije, jer te Rusija sigurno upivala na Bugarsku. Iako su bugarski ministri pozvani, nenadano u Sofiju, ipak su mogli načini vremena, da konferenciju sa grofom Aehrenthalom. Kao li Bugarska voditi samostalan politiku, to ipak mora na to misliti, da stoji u nesmetanom saobraćaju sa austrijskom monarhijom. K tomu primjećuje „Reichspost“: „Cini se, da je Rusija izravno upivala na taj korak bugarskih ministara, a Aehrenthajov prijateljski poziv da je ostao bezuspješan, izgleda, kao da je kućno čas osvete gospodina Izvojiskoga.“

Odkup kmetova u Bosni. Austrijski i ugarski službeni listovi doneli su kraljevo ručno pisano na zajedničko ministra finacija, baruna Buriana, u kojem se određuje, da bosanska vlast imade naložiti oblastima, da sakupi sve podatke glede otkupa bosanskih kmetova. Prema ovim podatcima imade tada vlasta podstreliti bosanskim saborom zakonsku osnovu o otkupu bosanskih kmetova.

Izborna reforma u Banovini. O konferenci ministra predsjednika grofa Khuven-Hedervarya s banom drom. Nikolom pl. Tomasicem donosi „Pester Lloyd“ ovo saobćenje:

Konferencija je u prvom redu bila namjenska izbornoj reformi, što će se uz proračun predložiti hrvatskom saboru na ustanovu progresivac. Prema je promjena izbornog zakona autonome posao Hrvatsko, ipak se ukazala potreba, da se gleda toga pitanja postignu sporazum između bana i zajedničke vlade, već i s obzirom na izbornu reformu, koja će se provesti u Ugarskoj.

Pronstirene izbornog prava u Hrvatskoj prijeđe, je nužno. Doste su hrvatski izbornici bili vezani uz znatan porezni census, a poreznom reformom još se je više umanjio i onako neznačajni broj izbornika.

Temelj je novom izbornom redu biti izjednačenje izbornoga prava, tako, da će u buduću izravno birati i dosadašnji biraci.

Se nađe grobovi raznih slovenskih zemalja, kao od Arbanje i njezinog velikog junaka Jurja Skenderhega, čiji je junaka djela naš slavni pjesnik uznosito izjavio, ta lijeva ploča, morala se je, usled vladine zabrane, u oči same svečanosti dignuti i odstraniti, jer inače svecanost održala nije mogla slediti, i morala se spremiti u občinsku uređu Bečka, vrlo sumnjuva vlast, usled opake protutinice denuncije, da je arbanški grb (Sv. Juraj na Konju) ruskog grba izdala je tu neumjetnu zabranu, a koja na žalost, ni dandanas, poslije 20. godina, još nije dignuta, premda naši zastupnici zamoljeni, od naše občine, da se o tom uzbjuno zauzmu, i otko se zauzeli kod ministarstva, paradiše sve izlazdu. Nevjerojato je, da to nisu mogli postignuti, i današnji g. načelnik gospodar, namjestnik, kad je prvi put amo bio u pohode, preporučio stvar, isti je obećao, da će istu preporučiti, ali uspiješno do sad nikavoga.

(Nastavak sledi.)

Tako će izborna reforma u Hrvatskoj pružiti prilici na onoj istoj bazi, na kojoj počiva izborna reforma u Ugarskoj, te će se time u neku ruku učestaviti izvještajni paralelizam između obadvajućih konstitutivnih tiela. To je nužno već za to, jer će daljni razvijeni dočinje proširenje izbornog prava u Hrvatskoj usporedno teći s dalnjim proširenjem izbornog prava u Ugarskoj. Izborna reforma dakle, što će ju hrvatska vlast iznijeti u najstajanu slobodu hrvatskoga sabora, ipak je time još završena, nego će se napraviti uvedenjem sveobegova izbornog prava upotpuniti. U jesenskoj sjednici hrvatskoga sabora imao se iznijeti zakonska osnova, kojom će se na novo uređiti izborni kotari i eventualno, plovčevi i brojman i dr. itd. itd. itd.

Inastarjelo pravo vrlinskih glasova moraće se podvrci temeljitoj reviziji. Ne bi bilo uputno, da se već sada, iznesu potankosti o izbornoj reformi, kako ju je zasnivala hrvatska vlast. Predradnje su doduće već dobrano uznapredovale, no ne još nisu svršene.

Prema intencijama hrvatske vlade sabor će zasjediti po prlici do početka mjeseca svibnja. Za to bi se vreme imala riešiti osnova o izbornoj reformi, tako, da bi još ovoga proljeća mogla uzslediti previšna sankcija ovoga zakonika.

Ovako to saobćenje, a sada se pita, zašto se odmah neiznese i zakonska osnova, kojom će se na novo urediti izborni kotari?

Odgovor je jasan, jer sada ima u saboru preveć pravaša. U jeseni ih valjda bude manje.

Eto u tomu sastoji „pobjeda“ onih nekih od koalicije.

Da li ekonomski napredujemo ili nazadujemo?

Kako smo vidili u vinogradarsku i maslinarsku i uljarstvu i uljarstvu nismo napredovali, nego možemo reći nadzadujemo, aли ne vrstnoćom, a ono zaisto kolikočom. Vino i ulje su naši glavni proizvodi, dok su ostali samo sporedni.

Zita, kukuruz i ostalih sočiva kod nas se gojimo samo, a možemo reći da u ovom nisu ni napredovali ni nadzadujeli, te gomilimo staru: sij žito uvek na istoj njivi, kukuruz takoder, a k tomu od istog sjemena. O izmjeni sjemena naš narod u običu uzeo neima ni pojma.

Pri moru, gdje je filoskera unistila vino-grade, njeki su iste pretvorili u oranice i stali su sijati pšenici, saditi krumplj i slično, ali ovo je tako osamljeno, da se ne može ni govoriti o običnosti.

Objenje voća ponješto se je proširilo, ali i to samo može da još danas sporedno uđe naše blagostanje.

Buhaču našom krovnjom, za koji par kruna stručja, ubili smo cenu, te nije više unosna grana našeg blagostanja, kada je bilo moral, a tomu tudi buhač, a osobito onaj s Madagaskara pravi nam grdinu utakmicu, te možemo reći, da buhač u našem blagostanju igra danas mal ne nazajdu i to neznačajnu ulogu.

Duhan je u rukama vlaste, a vladini organi barataju s njime po volji. Ovdje nemožemo govoriti ni o napredku ni o nazadku.

Doduše vlasta je dozvolila da se proširi i gojenje duhana u našoj zemlji, ali to ne znači ništa, kad mi moramo njega ustupiti vlasti, po ceni koju hoće njezini organi, da ona kašnje dobiti deseterostrukto na njemu.

U zadnjem broju napomenuli smo, da bi Dalmacija mogla živiti sa samom prodajom soli, danas moramo napomenuti i duhan.

Najbolji, najizvrsniji duhan vlasta nama plaća puno i puno niže, nego li prodaje najgori, dapače i na najgorjem dobitje najmanje deseterostrukto. Kad bi vlasta nama dozvolila slobodnu sadjibu i slobodnu proljetu duhana, mi bi mogli sve naše potrebe namiriti, te se nebi imali bojati ni glada, ni bledje, to je tako, komu idu u drep novci uboge Dalmacije? Idu u riznicu Bečko-Peštansku, čiji gospodari nema telale da smo pasivni.

Pasišni, a na samoj soli i duhanu dobijaju u jednu godinu više, nego li nama daju u 50. Ako se Dalmacija za duhan izplati milijun kruna, to je vlasta aklesala barem 10 milijuna. A o soli i ne govorimo. Solini su vladine, ona sol prodaje, a koliko na soli dobitja? Dalmacija, to znade ona, to znadu njezini organi, koja nama prisiljava pasivnost.

Kad nama vlasta koju mrvicu, kad nam izplati par, ištuču kruna za duhan, to se zna širovi cieleg sveta, ali kad ova ista vlast omaknu mučne puni svoje riznice iz Dalmacije, tad to niko ne vidi, to nitko ne čuje, već se to kao jedna svilena mit prolazeći kroz ulje, suće dalje kroz dane, mjesecu i godine, a da

kapljice ne prestaju izpadati u nezasitno ždrojelje, na čijoj oltar život i sve dade, a da se od svega toga nema malo i nimalo povrata.

Jesmo li dakle u gospodarstvu napredni? Evo gospodin, koji nam je postavio goriti upit na razmišljanje. Gospodarstveno napredno, gospodarstveno sputani, robovi u pravom i podpunom smislu riječi, to su viva opremlja po ma, koji se uništju.

Da, mi bi mogli biti gospodarstveno na-

predni, te se nebi imali bojati ni gladiti drugu bide, kad nebi na oltar zemljice „Voprasnici i kriji i u novcu puno i puno više, nego li doprinosi najbogatiju zemlju u sklopu ove „zadnjice“. Ovo dobro znaju Bečko-Peštanski „čet domovine“ i zato sva napreza, zato sva, sila klopiva, koji nam se bacaju, pod noge i koji nam prieče izvedenje našeg cilja, koji nam daju stupimo u zagrijaj bratu svome i da od svoga na svome, postanemo gospodari.

Mi imamo sve uvjeti, mi posjedujemo sve ono, što nas kod narod može da učini naprednim, ali sve nam to oduzeće ludjine, koja se u našu kuću ušljaja, samo za to da ju ogule i da na svetu pričaku, kao nevaljanje, kao nikitove, koji imamo. Čak potrebe, da nas bolestne i iznemogle, hrane.

A zašto sve ovo? Zato, što ovom zemljom ili bolje na glavi naroda stajali su ljudi,

koji su se moralni boriti, da srue moć indi-

nacija i ušljinika, koji su nam narod kao nemorsku mornarstvu i ubijali ga intelektualno i fizično. Ona su vremena već prošla. Geniji naroda, a Bog im duš upokojio, srusili su ostanke metlačkoga lava i narod se je oslobođio njegova robstva, ali nije još postao svog na svome, od svoga gospodara.

Evo polja vodjani naroda, da nam narod

učine naprednim i u gospodarstvu. Podišite uloge, jer su putevi razni, koji nas vode k slobodi i narodnom ujedinjenju. Naša zemlja nije nikakova pustara ili njeva koja samo jednoj rascinj prija. Ona je perivoj u kojem svega ima, ali hoće se da sve ono što u sebi ima, da njezina svojina bude. Stoga držimo se statistike i prebrojimo cifre, koliko dajemo mi vlasti, a koliko daje ona nama. Iz ovih cifara čemo razabrati, da su njezini unosi puno veći nego li i mi sami zamislimo i da se s tim unosi postepeno ali lukav ide određenim ciljem, ciljem ekonomiske propasti.

Protaremo li oči viditi čemo, da su naši

glavni proizvodi i naši kapitali u rukama tujina, a da sporadična točka ovđe onđe nije njezina prosta obmana, koja nam se kao kroz san pričinja nešto utješava, a naprosto nije drugo, nego hlapnja, koja proizvodi u nama samo časovitu uzaludnu nadu.

Statistiku u ruke, velimo narodnim pravacima i podišite uloge, ali tako, da se nadzadujemate samo su par rieči što izgovarate u bečkom parlamentu ili u našem krovnjom saboru, već da brojkama u ruci pobijete tvrdnju onih, koji nas kore pasivnušču, te da na prama tomu udestise vaš rad, koji mora da nam narod oslobođi iz današnjeg nesretnog ekonomskog stanja u kojem je upao sa svojom krovnjom, već krovnjom sudbine, koju vi morale ukloniti, a zato ćete u narodu naći podporu i ostona. Hoće se muževne borbe, da se izbavi narod iz nevolje:

Dopisi.

Betina, 10. ožujka.

Nesnosno stanje. U našem mjestu nastale su uprav nesnosne prilike, koje mogu da uroke hrdjavim posjednicama, ako vlasti na vremenu nešto utješava, a naprosto nije drugo, nego obvezujući, obvezujući, obvezujući.

Odakle bi na taj način nepokrivena svota

na 20.000 K od kojih će, kako se glasa, nakon što će biti sve uređeno na način, da uljarna može raditi, ista dobija vladinu pripomoć od 10.000 K, a još nepokriveni trošak i sve eventualne zadružne gubitke moraće nadomiriti članovi na temelju članka VIII. §. 25 pravilnika, dotično §. 33 slovo ē), jer po pomenutom §. 25 obvezuju se svaki član, kad pružava zaklada ne bi bila dozvoljena, da podpuno pokrije zadružni gubitak. Skupština može zaključiti, da se na svaki poslovni dio udari surazmerna svota za namjenje cieleg gubitka, a ravneteljstvo tada naredi članovima izplatu i od njih utjerava udareni iznos kroz rok odredjen od skupštine, a ta izplata može od puta do puta biti i do 300 K za svakog člana, jer u pravilniku stoji doslovce: Ovaj doprinos ne može biti veći, nego što je iznos poslovног dijela ili delova dočišćenog člana i njegov odsnosna jamčeva obvezu.

Nadale je po članku VII. §. 18 pravilnika njeđan član koji imade vlastitih maslinovih jagoda nije više gospodar svoga, jer po istome on je u dužan, da redovito donosi i predaje zadružnoj uljanci sve vlastite maslinove jagode, što ih debiva od vlastitih maslinovih stabala i od onih, što ih bude radio kao kmet ili što mu budu kmetovi daval, te je još u dužan i mora nastojati, da jagode preda zdrave i sječe i da nisu oštećene, a ravneteljstvo će mu ih pak po svojoj uvidljivnosti procijeniti, odnosno klasificirati vrstu ulja, a što je pak najsmješnije, po §. 19. ovoga pravilnika nitko ne smije sudjelovati u mjerjenju i procjenjivanju vlastitih maslini, odnosno pri klasifikaciji vrste ulja, (po slavu b). Članovi ne mogu dignuti ni iz skupštine nikakovo kolikoču maslinovih ulja (dakle ni za kućnu potrebu), već kupiti u cenu što će ravneteljstvo utančiti, a po slavu c) pak ni košćice koje ostanu u skupštini nema član prava, već Ravnatelj, da ih proda.

Dakle sastina svega ovoga jest, da od gospodara postaje sluga, jer drugi tujim trudima zapovijedaju, a vlastnik maslini mora da za mijene platiti zadružni na 100 kg. maslinu K 150 do 180. Po § 20 slovo b) ako kome član treba preduvima na prodane jagode maslinu ili na ulje,

mora da to pišemo moli, a ravnateljstvo će odlučiti ima li se ili ne predujam udjeli, a po sljovu či istog Š ako se predujam udjeli, mora da član u ime istog platiti onu dobit, što će mu se odmjeriti sve dole, dok ne uredi račune sa zadrugom nakon razprodanog ulja, dakle mora plaćati kamate na vlastite trude i novac.

U Pravilniku nije naznačeno, u kojemu će se postotnoj mjeri razdijeliti eventualni čistii pretečak (ako ga bude) i time će svakome jasno biti, da po ovakvom odredbama mora da dotičnik prepušta sve svoje na volju i nevolju drugih.

Da je sve tako kako je ovde rečeno može se svak osvjeđoći čitajući pravilnik ugarskih zadruga u Kalima, Zmanu i drugim mjestima, pošto su svi jednako sastavljeni. Tko dakle sebi dobra neće, neka se slobodno upiše kao član ugarskih zadruga.

Bila bi dužnost pomicatelja za osnivanje istih, da prije dobro ovakove stvari potraume narodu, pak bi se sami uvjerili, da bi nakon toga moralni smotati tunju i kući se povratiti.

Iz grada i okolice.

Družinari „Kotarske gospod. zadruge u Šibeniku“ obrazuju se, da su noževi za navrćanje loza, brusevi, škare, plutovi, čepovi i žice za navrćanje prispijeli. Kod uprave zadruge imao takodjer u zalihi oglasa zemaljskog gospodarskog vjeća glede razpačavanja i ciena gospodarskih potreština. Tko ih treba, neka se obrati tajniku zadruge g. Vendleru. Kod uprave imade takodjer razpoloživa sjemenja ljekarice, što su ih pojedini članovi narabili (osobito oni iz Vodica). Primice se rok glede upisivanja galice i sumpora, te se družinari upozoruju na oglas u budućem broju „Hrvatske Rieči“ — Preporuča se onima osobito iz Tiesne, Bebine i Murter-a i ostalim družinaram, da ne kasne sa upisivanjem za gumene vrpece. Zakasne li, neka sebe pripisu posljedice. Uprava se trsala da obzrani svako i najmanje mjesto, a bilo bi nerazložno zahtjevati od uprave, da svakome napose javi.

U političkom kotaru Šibenskom zasadilo se je kroz minulu godinu oko 4 i pol milijuna loza. Od ovih oko 120.000 navrnutih loza, a ostalo korenjika i ključica. Na zeleno navrčati će se u ovom kotaru ove godine oko 1 i pol do 2 milijuna. Lepo! Prama tome se vidi, da ovaj kotar zbilja napreduje u radu oko obnovy vinogradarstva. Imade u ovome kotaru težaka, koji imaju 8 do 12 hiljada komada za navrćanje. Ogroman je to posao, nu božjom pomoći svladati će naš marljivi težak i tu rabotu. Drugi put potanje o vinogradarskoj statistici kroz minulu godinu u ovom kotaru.

Poštanska vijest. Na ravnjanje javlja se zamaniman do, mjesto „Banjevec“ spada dosta-vnom okružju poštanskog ureda u Stankovcu, a ne onomu u Tiesnomu.

Radičkoj „Zadruzi u Šibeniku“ darovaše Josu Kužina i drugovi K 10. — Uprava „R. Z.“ najlepše blagodari.

„Ubožkom domu“ u Šibeniku darovaše Jošo Kužina i drugovi K 10. Uprava „U. D.“ najlepše zahvaljuje.

Za školu u Docu. Dozajnemo da je naša zauzeta občina odlučila prikazati ovih dana Školskoj vlasti ponudu za gradnju školske kuće u Docu i baš kuće, u kojoj će biti mjesto za dvorazdnu posebnu mužku i dvorazdnu posebnu žensku školu, kako je to objidu od potrebe za obseg ovog školskog okoliša i za broj djece, koja iz njega već sada pohađaju škole. Dugo se ovo pitanje pretresalo i tražilo se sve moguće, da se dođe do zgodnih lokala, pa u podjupnoj neslašći istih u obsegu istog škol. Okoliš moralo se napokon doći do odluke, da se gradi narocita zgrada i baš na obč. žemljištu iz obč. ribarnice nedaleko od mora. Položaj je sa svakog pogleda zgodan, a sama zgrada ne samo što će doskočiti jednoj velikoj gradskoj potrebi, već će biti i na ured dočinjenom dielu grada. Ponuda občine uvjetovana je time, da joj budu priznate za ovu gradnju sve olakšice i pomoći zakonom predvidjene, pa se stalno nadamo, da će školska vlast svom mogućom pravnošću i pospješnošću uvjeti u obč. ponudi, prihvati i na taj način omogućiti, da napokon i Dolac dobije svoju školsku zgradu, koja je potrebita ne samo za Dolac, već za cij grad, jer će ustanovljenjem pučkih škola u Docu druge škole u gradu, osobito mužka, kod sv. Frane, rešiti se prenaratpanost djece, uslijed koje toliko tripi ne same napredak, nego i zdravje učenika i nastavnika.

Treterna roba na parobrodima „Dalmatiae“ Više smo se putu potužili na nerede koji vladaju na parobrodima ovog „domaćeg“ društva. Sada opet čujemo, da je ovde jednoj osobi bilo poslano nešto jestiva iz Istrе na 3. veljače. Svega je putem nestalo, a nezna se kako. Druživo pere ruke, i upuću dotičnika da može rekomendirati do šest mjeseci. Poslike će se viditi! Na taj način može se bome prikriziti za svaki teret,

koji se salje. Zahvali Bogu ako ti u ruke dodje. Medutim nestrpljivo čekamo kako će ove malenkosti opravdati družtvino glasilo splitsko „Jedinstvo“.

Manjak kod družtva „Dalmacija“. Tršćanske novinejavljaju da je „Dalmatia“ zaključila račune od god. 1909. sa manjkom od K 250.000 po prilici. Poznato je koliko su se „domaći“ ljudi zaunatali za ovo „domaće“ družtvo, koje eto u svu obilnu vladinu pripomoč, i uža povijest cijena putovanja, svršava sa manjkom. Splitška „parobrodarska plovđiba“ bacila se u krijuoga tega družtva s preko po milijunu kruna.

Porota. Frane Trošić pok. Mate, trgovac iz Zlobca, bio je obtužen zbog zločina prevarre, što je u svrhu da se spasi iz ekonomске propasti u dogovoru s jednim trgovcem iz Rieke izmislio, dug od 2700 kruna, te mu na temelju ovoga podložio dičan i stanje na stetu ostalih mogobornih domaćih i stranih vjerovnika, koji su mu pribili ovrhom. Porotnicu ga nisu priznali krimin i bio je riješen. Teškera Pera Antina iz Kijeva obučena radi čestodorština bila je na temelju porotničkog pravorice rješena od obtužbe. Dne 9. i 10. ovog mjeseca vodila se je razprava proti Krsti Čitmiru pk. Nika iz Šibenika zbog zločina pokušanog umorista. Porotnicu su ga priznali krimin zločina težke ijelesne ozlede počinjene na stetu Mate Belamarica pk. Nikole tim, što je dneva 27 listopada prošle godine izpalio prama njenu hilac iz samokresa, zadavši mu u prsa ozduž težke naravi skopčani sa pogibelju života i neradom za 6 sedmica. Osudjen je na 10 mjeseca težke i poštene tamnica i na civilnu odstetu. Jučer dne 11. ožujka vodila se razprava proti Mati Biluši pk. Iljicu reč. Popoviću iz Čistevelike od Skradina obučenu zbog zločina kradje. On je malazec se kao kočija u službi kod tvrdke „Bernardo Brauna i dr.“ na Rieci oduzeo u družtvu dvaju drugova svome gospodaru 19 vreću brašna. Porotnicu potvrdiće jednoglasno postavljenim u prvo i jedino glavno pitanje s razlikom da je vrednost odnešenog brašna bila manja od 600 kruna. Sudbeni ga je Dvor osudio na 10 mjeseci težke tamnice. S ovijem je završilo ovogodišnje prvo porotno zasjedanje pred Okružnim Sudom u Šibeniku.

Proširena kuća za umobolje. Ovadina se čula priča potreba, da se povećaju prostorije za umobolje. Koliko ih po pokrajini stoje na nesnosljivim teret obiteljima, na pogibiji i teret običnjima, a u Šibenik ne mogu, jer nema prostora! — Toj je potrebi za čas je doskočeno. Večimo za čas, jer se nije ništa trajna i korjenita napravilo nego nešto produljilo sve tri kuće za umobolje. Neće proći dugo i opet se će očutiti potreba, da se gradi i prošire. Proširene dvije malih kuća iskočila je dosta leipo i simetrično, dočim za veliku kuću uslijed nejednakog razmaka proraza, gdje počimljne nastavak, lako je namah opaziti, da je kripljenje. Radnja je izvana gotova. Se da napravila izmutra i nadati se je, da će kroz nekoliko mjeseci svu biti gotovo.

U obč. klaonici zaključalo se kroz ovu sedmici: vodova 40, krava 22, teladi 6, svinja 7, janjaca 153. (Ovako čemo odseće unaprijed svaku subote donositi broj zaklanog blaga za javni potrošak).

. Kazalište. Večeras počimlju predstavite Štale Vitaljanoviće u mjestnom kazalištu i to s dramom: „Fron-Fron“. Sutra na večer „Vlastnik talionica“ od Ohnta.

Pokrajinske vesti.

Pravaške demonstracije u Kotoru. Kako javljaju odatle, došlo je onđe neki dan do priči žestokih demonstracija sa strane pravaša proti tamošnjem načelniku Radimiru radi njegovog odveč srbofilskog ponašanja. Radimiru je priredjena mačja derača.

Konferencija na namještajstvu. Na 1. ov. m. bi se na namještajstvu u Zadru konferencija odaslanika onih dalmatinskih občina, koje su uživate pravo paše blaga na bosanskoj granici.

Imenovanje. Žemaljski Odbor dalmatinski imenovan je kancelarijskog oficijanta kod c. k. kotarskog Suda u Zadru, g. Anuša Naglera, kancelistom kod Žemaljno-Verezinskog Zavoda.

Odgovor Lloydovim kapetanima. Na memorandum Lloydovim kapetanima, kojim su tražili 10% doplatku i 3/4% brutto-pristupa, odgovorio je ravnatelj Lloyd Frankfurter posebnim pismom, u kom veli, da drži nespovijud sa družvenim položajem časnika, što se u listu čuje riječ o obustavi rada. Veli dalje, da finacijski položaj austrijskog Lloydja nije takav, da bi mogao udobjiti zahtjevima časnika i nada se, da će zbor časnika odustati od tih materijalnih zahtjeva.

Odlukovanja u Dalmaciji. Njegovo Veličanstvo previšnjom odlukom 25. stječnja o. g., povodom osobljivog delovanja u pogranicnoj službi, odlikovalo je: Nadpovjerenika finansiraže i stepena Gustava Grunda zlatnim krstom za zasluge s krunom; Povjerenike finansijske straze i stepena Lovru Kalušiću i Antunu Grafa zlatnim krstom za zasluge; naslovničku žilozderu, koja je

glednica finansijske straze Josipa Secchi srebrnim krstom za zasluge s krunom; te naslovnog nadstražara Iliju Čuruyiju i Ivana Ramljaka srebrnim krstom za zasluge.

Ne potvrđena zakonska osnova. Nije dobila previšnju potvrdu zakonska osnova, glasovana od dalmatinskog zemaljskog sabora, da se pučkim nastavnicima ubroje u vrijeme službe učraćuive u mirovnu dvije dočne tri godine službe izvršene prije postignuća svjedočbe uspostavljanja za samostalno poučavanje. — O ovome bit će govoru posebno u našem listu.

Dubrovačka triologija u Krakovu. Ovu krasnju radnju Ive Vojnovića prevele je gdješa Habancourt, koja je dulje vremena boravila u Dubrovniku i naučila hrvatski. Prikazivana je ovih dana u Krakovu i potučila je veliki uspjeh, kako novine pišu upravo triumfalan. Poljacima će za cilj biti aristokratski tom i predmet shvatljiv i bliz, pak su zato i znali dobro procjeniti umjetničke prednosti kod odradne predmete.

U Arbanasima osniva se mlječarska zadruga.

Hrvatski Sokol u Bibinju. jednoglasnim zaključkom izabrao je zastupnika Prodana svjaju počastnim članom. Na čelu te mlade, ustrojene sokolske čete je čitni rođivlju Milivoj Španić. Na korist novog Sokola u Bibinju privredno je zadarski Sokol zabavu u svojim prostorijama. Zabava je uspjela lepo, prisustvivalo je i predstavništvo tek ustrojenog Sokola u Arbanasima. — Zdravo Bibinjski Sokoli!

Vlaho pl. Bogdan c. i. k. dvorski savjek u miru posjednik mnogih domaćih i stranih redova i odlikovanja, vitez reda željezne krunе 3. stepena itd., umro je dne 5. o. m. u Dubrovniku, te je onđe sahranjen. Počivao u miru!

Izbor načelnika. Uslijed odreke načelnika Desnice, izabrao je na tu čas gosp. Mile Urugalo, trgovac i posjednik u Obrovču. Obrovčki su Hrvati zadovoljni tim izborom.

Iz hrvatskih zemalja.

+ Grof Ivan Drašković. Javlja se iz Beča, da je onđe umro član ug. hrv. velikaške kuće grof Drašković u 67 godini dobi svoje. Mrtvi ostanci pokojnikovi preneti će se u Trakoščan u Hrvatskoj. — Grof Ivan Drašković bio je sin austrijskoga generala F.Z.M. Dragutina grofa Draškovića. S početka posvetio se je bio vojnikoj karieri, ali se je onda ostašio te karriere, te se posveta posvetio gospodarstvu i uređivanju svojega imanja Trakoščan i onih imanja oko Požuna. S politikom se nije bavio, dok nije imenovan hrvatskim banom Dragutin grof Kluhen-Hedervary. U ono se doba zdržao sa biskupom djakovackim drsom, Josipom Jurjom Strossmayerom i bivšim podbanom Jovanom Živkovićem i onsmovao je „Agramer Tagblatt“, koji je imao da propagira ideje tzv. centruma, te da podiže misao za gospodarsko pridruživanje našeg naroda i naše domovine. Grof Drašković ozvano se je 1871. u Požunu sa grof.com Jurijom Erdi. Od godine 1880. dobio je čas. i kr. komornika. Trakoščan je izgradjen u sredovječnom stilu i sadržaje vanredno leipo i umjetničku zbirku obiteljski arhiv. Grof Ivan Drašković bio je domoljub i govorio je često u hrvatskom saboru oštrot napadajući na tadašnji politički sustav. Kasnije se je povukao

za političku poprišta. Skupština austrijskih seljaka vinograda. Prilikom vladinog novog poreznog zakona za oporezovanje vinogradara, koji štetni znatiove sve seljake vinogradare, ugrožava da će većini od njih cieli njihov obstanak, sazvao je doljnjo-austrijski savez vinogradara svoju skupštinu, kojoj je prisustvovao preko 5000 do 6000 članova saveza. Skupština je dojnila zaključak, u kojem se najoštrije osuđuje na vladinu nakana i očekuje, da će vlasta počući u zakonsku osnovu, pošto isti zakon štetni cieli seljaka vinogradarski stalež. Isto tako se pozivaju zastupnici vinogradarskih kotara, u carinskom viču, da zapriče ukazovanje ove zakonske osnove. Tom zaključku priključiće će se i svi agrarci. U ime središnjega vodstva agraraca dana je odnosno izjava vitez Hobenbluma.

Austrijski vinarski kongres. Ove godine od 5. do 10. septembra prirediti će se u Beču vinarski kongres. U isto vrijeme također i međunarodno izložba, na kojoj će također biti izloženo vinogradarsko i konobarsko oruđe: strojevi, učila i drugi u tu struku spadajući predmeti. Uz to će još biti u isto vrijeme i lovačka izložba. Nadati se je, da će biti dobro posjećena i da će mnogi u tome učestvovati. Za to, oni, koji se bave pravljjenjem vinogradarskih i konobarskih alata, strojeva i potrebljina, neka se toj izložbi pridruže. Pošto se je već lanjske godine bila priredila državna pokusna vinarska izložba u Beču, a ove godine berba nije bila ništa posebna, to će se ove godine izostaviti. Tko bi imao tome učestvovati, neka se obrati: „Odboru za VII. vinarski kongres u Beču 1910.“

Trgovina s vinom u Austro-Ugarskoj državi. — U dolnoj Austriji ove je godine vrlo slab vino. Uslijed toga poskočile su cene lanjskih vina. U južnom Tirolu ima ljetos dobar berbu. Štifer (crvenac) dobar, bijela i crna vina malo slabija. Cene umjerene, premda prodaja slaba. — Dalmacija imala je ove godine dobar berbu. Štifer i Istrij vođenje vina dobra, prodaja slaba, cene uzdržale se. U Ugarskoj prodaje veleposjednici svoja vina. Seljačka roba se ne

harala i poharala najlepše vinograde Dalmacije i Istre. Napokon, nestavši oba ta zla, činilo se, kanda će našem vinogradarstvu i našoj vinjskoj trgovini svanuti bolji gospodarski dnevi.

Nu, čovjek naš snuje, a vlasta odlučuje: Tako se hijelo. Pa tako će i biti. Jer vlasta veli, da država treba novaca. Nije dosta, da su već skoro sve gospodarske grane obterećene višim porezima. Sada treba još otetiti i vino. Vlasta u Beču izradila je zakonski načrt za novu porezu pristojbu na vino. Taj zakonski načrt predložila je bečka vlast dne 1. t. m. carevinskom vičeu na pretres i na potvrdu. Pa kakav ukazni dan donosi nam taj novi zakonski načrt, koji vlasta polaze na dušu i na srce zastupnicima naroda Austrije? Prije svega dolazi potrošna pristojba od 4 K za svaki stolitar vina, onda 360 K za hl. mastu, 3 K za vino u novicu i 1 K za jabučno vino. Izuzimaju se od porezne pristojbe samo: ona vina, koja su proizvedena u području, pa je zaprto potrošnog davka, a to je i za onaj slučaj, ako bi bila plaćena dosadašnja vinska pristojba. Povrh toga izuzeta su od nove porezne pristojbe još i ona vina, koja su određena za proizvodnju očeta i rakije, napokon i sve druge najmanje proizvodnje, koje nadmašuju količinu od 50 litara. Prelazne odredbe, tog novog zakonskog načrta ustanovljaju, da će se za vino, koje se bude našlo na skladistu dne 1. rujna ov. god. morati platiti, čim vinski zakon stupi u kreps, nadoknadna pristojba od 4 K po stolitru, a za mast i 1 K po stolitru. Ali to još nije sve. Bečka vlasta načinila je još i drugi jedan zakonski načrt. A taj odnos se na potrošnu pristojbu vina u staklenkama. Po tom načrtu imaju pjejavaju vina do cene od 5 K platiti 50 stotinki, do cene od 5—10 K 1 K, a preko cene od 20 K 5 K za potrošnu pristojbu. Za pol staklenke plaćat će se polovina potrošne pristojbe, Eto, to su one nove porezne pristojbe, koje će u Austriji vinski trgovci izravnno, a vinogradari neizravno morati nositi na svojim ledjima počasom od 1. rujna gospodnje godine 1910. Nu ima dvojbe, da će zakonski načrt za nove vinske pristojbe biti u carevinskom vičeu odobren. Post jede ih novih gospodarskih tereta nositi će vinogradari, vinotičari, vinopile i podanici. Cisaljtanje morati će segnuti dublje u svoj toloc, da bi u njem bude bilo sitna.

Dalmatinskim krčmarima u Trstu došlo na tiseno, te su se neki od njih počeli pomicati dalje. Trojica poljčkih seljaka otvorili su prodaju vina u Beču, pa im se radja uputila. Kad bi Beč obiljubio naše vino, to bi bila velika sreća za Dalmaciju.

Skupština austrijskih seljaka vinograda. Prilikom vladinog novog poreznog zakona za oporezovanje vinogradara, koji štetni znatiove sve seljake vinogradare, ugrožava da će većini od njih cieli njihov obstanak, sazvao je doljnjo-austrijski savez vinogradara svoju skupštinu, u kojem se najoštrije osuđuje na vladinu nakana i očekuje, da će vlasta počući u zakonsku osnovu, pošto isti zakon štetni cieli seljaka vinogradarski stalež. Isto tako se pozivaju zastupnici vinogradarskih kotara, u carinskom viču, da zapriče ukazovanje ove zakonske osnove. Tom zaključku priključiće će se i svi agrarci. U ime središnjega vodstva agraraca dana je odnosno izjava vitez Hobenbluma.

Austrijski vinarski kongres. Ove godine od 5. do 10. septembra prirediti će se u Beču vinarski kongres. U isto vrijeme također i međunarodno izložba, na kojoj će također biti izloženo vinogradarsko i konobarsko oruđe: strojevi, učila i drugi u tu struku spadajući predmeti. Uz to će još biti u isto vrijeme i lovačka izložba. Nadati se je, da će biti dobro posjećena i da će mnogi u tome učestvovati. Za to, oni, koji se bave pravljjenjem vinogradarskih i konobarskih alata, strojeva i potrebljina, neka se toj izložbi pridruže. Pošto se je već lanjske godine bila priredila državna pokusna vinarska izložba u Beču, a ove godine berba nije bila ništa posebna, to će se ove godine izostaviti. Tko bi imao tome učestvovati, neka se obrati: „Odboru za VII. vinarski kongres u Beču 1910.“

Trgovina s vinom u Austro-Ugarskoj državi. — U dolnoj Austriji ove je godine vrlo slab vino. Uslijed toga poskočile su cene lanjskih vina. U južnom Tirolu ima ljetos dobar berbu. Štifer (crvenac) dobar, bijela i crna vina malo slabija. Cene umjerene, premda prodaja slaba. — U Goričkoj i Istri vođenje vina dobra, prodaja slaba, cene uzdržale se. U Ugarskoj prodaje veleposjednici svoja vina. Seljačka roba se ne

našla i poharala najlepše vinograde Dalmacije i Istre. Napokon, nestavši oba ta zla, činilo se, kanda će našem vinogradarstvu i našoj vinjskoj trgovini svanuti bolji gospodarski dnevi. Nu, čovjek naš snuje, a vlasta odlučuje: Tako se hijelo. Pa tako će i biti. Jer vlasta veli, da država treba novaca. Nije dosta, da su već skoro sve gospodarske grane obterećene višim porezima. Sada treba još otetiti i vino. Vlasta u Beču izradila je zakonski načrt za novu porezu pristojbu na vino. Taj zakonski načrt predložila je bečka vlast dne 1. t. m. carevinskom vičeu na pretres i na potvrdu. Pa kakav ukazni dan donosi nam taj novi zakonski načrt, koji vlasta polaze na dušu i na srce zastupnicima naroda Austrije? Prije svega dolazi potrošna pristojba od 4 K za svaki stolitar vina, onda 360 K za hl. mastu, 3 K za vino u novicu, onda 1 K za jabučno vino. Izuzimaju se od porezne pristojbe samo: ona vina, koja su proizvedena u području, pa je zaprto potrošnog davka. Povrh toga izuzeta su od nove porezne pristojbe još i ona vina, koja su određena za proizvodnju očeta i rakije, napokon i sve druge najmanje proizvodnje, koje nadmašuju količinu od 50 litara. Prelazne odredbe, tog novog zakonskog načrta ustanovljaju, da će se za vino, koje se bude našlo na skladistu dne 1. rujna ov. god. morati platiti, čim vinski zakon stupi u kreps, nadoknadna pristojba od 4 K po stolitru, a za mast i 1 K po stolitru. Ali to još nije sve. Bečka vlasta načinila je još i drugi jedan zakonski načrt. A taj odnos se na potrošnu pristojbu vina u staklenkama. Po tom načrtu imaju pjejavaju vina do cene od 5 K platiti 50 stotinki, do cene od 5—10 K 1 K, a preko cene od 20 K 5 K za potrošnu pristojbu. Za pol staklenke plaćat će se polovina potrošne pristojbe, Eto, to su one nove porezne pristojbe, koje će u Austriji vinski trgovci izravnno, a vinogradari neizravno morati nositi na svojim ledjima počasom od 1. rujna gospodnje godine 1910. Nu ima dvojbe, da će zakonski načrt za nove vinske pristojbe biti u carevinskom vičeu odobren. Post jede ih novih gospodarskih tereta nositi će vinogradari, vinotičari, vinopile i podanici. Cisaljtanje morati će segnuti dublje u svoj toloc, da bi u njem bude bilo sitna.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

o Minlos Ševom Prah za Pranje

Kavč i on visi na tom Milijon

veći poznaj i uvaženi kemičar industrije sapuna
gosp. Dr. C. DEITE u Berlinu, da posjeduje ve-
liko svojstvo pranja.

veće od sapuna ili sode i sapuna.
bez da djeluje štetno na rublje.

**Minlos Šev prah za pranje
je prema tome najbolje**
sredstvo za pranje rublja; stiti lanceno tkanje mo-
gucim najboljim načinom, **Jeffino** je i daje
sjajnu bijeloću i podpunu bezmirisnost.

Zamotak od 5 kg, stoje samo 30 filira.
Dobiva se u drogerijama, trgovinama kolonijalne
robe i sapuna.

Engros kod L. Minlos, Beč I.,
Mölkerbastei 3.

9—14

5500

vjerodostojno popraćene svjedočbe lječnika
i privatnika dokazuju da

**Kaiserovi
pršni karamelli**
(su tri jela)

Kašalj

nahladu, hunjavicu, katar i grčeviti
kašalj najbolje odstranjuju.

Jedan omot 20 i 40 filira.

Jedna kutija 60 filira.

16—24 Na prodaju drži:
Carlo Ruggeri, Vinko Vučić
drogerija u Sibeniku.

Objava.

Casi mi je javiti p. n. občinstvu, na-
skoli trgovcima i obrtnicima, da sam nau-
mio doskora otvoriti ovde prvu ovakove
vrsti na našem jugu

Tvornica papirnatih vrećica

za trgovacku porabu.

Na to sam se odlučio i s razloga, što
se je dosle iz ovakove stvari moralno naše
občinstvo obraćati van pokrajine i podupri-
ti svojim novcem tudiđa poduzeća.

Moga tvornica papirnatih vrećica bili će
uređena, sasvim po zahtevima moderne
tehnike i biti će snabdjevena sa onim raz-
nolikim materijalom, što zasjeca u ovaj obz.

Prama tomu očekujem, da ču u ovom pod-
hvatu bit izdašno podpođen t. j. počaš-
ćen cjenjenim narucicama iz svih zemalja,
gdje je našeg naroda,

Sibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić

trgovac i posjednik.

Podružnice:

Via Giulia br. 33.

Via Giulia br. 16.

Via Accia-
doto br. 65.

Važno za svakoga!

Gustav Marko
Trst

Telefon br. 1930.

Centrala: Via Giulia br. 20.

Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladiste stakala prostih, apaniranih i za ures.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano
sudje, ocakline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike kolikoće naročitih tvari u ocaklini, porculani.

Cene umjerene koje se ne boje takmicice.

Na zahtjev šalju se cienici badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim
našim trgovcima.

Podružnice:

Via Barriera vecchia
br. 33.

Via Corso br. 17.

S. Giovanni
di Gattaiella
br. 871.

Telefon br. 1930.

Hotel „DINARA“

sa reštauracijom

Šibenik o o o kod kazališta

preuzeo je podpisani, te ga pre-
tudio, obskrbivši ga sasvim no-
vin pokušavši u stolnim pri-
borom.

Kako je sada u njemu ure-
dijeno, odgovara doista zahtjevima
grada, pa se podpisani nuda, da
će od sada unaprijed ovaj hotel
postati najmljeđe svratište ne samo
za mjesto, nego i za vanjski svjet,
tim više, što je u restoranu i
domaća kuhinja, uređena na način
koji posve zadovoljava.

Cene su najimjerenije, a po-
sluga bez prigovora.

Preporučujem se sa velešto-
vanjem

Niko Blažević.

3.

Prva parna tvornica
za bojadisanje, pranje i kemičko
čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA
Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemičko čišćenje kao:
obična, urešna, za šetnju, kazalište i plesove.
Osim toga zastore, proširate, rukavice od
kože itd., razumije se sve u cijeni čistu se sa

strojem „UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih
predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i koristno
poduzeti.

Za Šibenik prima i predaje:

JULIO RAGANZINI

1.IX. Glavna ulica.

Pozor! Kod podružnice za Trst, Istru i Dalmaciju

ulica Galatti br. 14.

Gospodarske sveze „Ljubljani“

može se dobiti uz najpovoljnije cene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg
živeča, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, zelja, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta uvela škont od 2% na svu robu bez razlike,
za fakture izplatite kroz 30 dana, a to da olahkoti trgovcima knjigovodstvo.

Podupirati Gospodarsku svezu, patriocična je dužnost svakog našeg trgovca.

Cenike i uzorce šalje se badava na zahtjev.

Svoj svome!

Ravnatelj i poslovodja:
s. H. Škerl. Trst.

19.II.

Veliko skladiste gotovih odjeća za gospodu

Saison 1909-1910

Pio Terzanović * Šibenik

Javljam štovanomu građanstvu, da mi je ovih dana pri-
spjela od jedne glasovite krojačnice velika kolikoća gotovih
odiela i kaputa za gospodu. Ova se odjeća osobito odlikuje
radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosni cene, tako da sam
u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujem se bilježim se veleštovanjem

Pio Terzanović.

1909-1910

18.IX.—18.III.

Malačka modna

„NUISOL“

od Bergman-a i drug, u Tešnju, n. L.

jest i ostaje prije kao i poslije za čudo

nedostizivo sredstvo za bojadisanje

kose i brade.

Na zahtjev se nalazi plava, smeđa

i crna boja. Jedna boca stoji K 250 u

drogueriji Vinka Vučića u Šibeniku.

Hrvatska o o o

vjesnijska o o o

banka o o o

Podružnica o o o

Šibenik. o o o

Dionička glavnica - - -

K 1,000.000

Pričuvna zaklada i pritiči K 150.000.

CENTRALKA DUBROVNIK - - -

Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -

prima uložke na knjizice u kontu ko-
rentu u ček prometu; eskomptuje
mjencice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja
vrednine. Devize se preuzimaju naj-
kulantnije. Izplate na svim mjestima
tu i inozemstvu obavljaju se brzo
i uz povoljne uvjete.

Mjenjačnica - - -

kupuje i prodaje državne papire,
razarternice, založnice, srčice, val-
ute, kupone. Prodaja srčaka na
obročno odplaćivanje. Osiguranje
proti gubitku kod ždrijebanja. Revizija
srčaka i vrednostnih papira
bezplato. Unovčenje kupona bez
odbitka.

Zalagaonica - - -

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne
i srebreni predmete, dragi kamenje
i t. d. uz najkulantnije uvjete.

101-53

Mreža (ribarskih)

hogato skladiste
kao i zastupstvo od
prvih svjetskih

tvornica mreža od pamuka

prve zajamčene vrsti. Cena umjerena.

Juraj Gamulin

4—20 u Jelsi (otok Hvar, Dalmacija).

Nikad više!

ne promjenjujem sapun, od kada Bergman o v
„Steckenpferd Lilienseife“ (zaštitni znak:
Konj na palici) od Bergmann-a i drug. u Tešnju
na Labi upotrebljujem, jer je taj sapun najupi-
tivniji od svih medicinskih sapuna proti kož-
noj bolesti (sunčane pjegje), kao i za pospiši-
će sapuna (sapuna).

5—50